



Veres Péter Emlékház Balmazújváros



Veres Péter Emlékház

A Veres Péter Kulturális Központ kiadványa

Szerkesztő:
Tóth János

Számítógépes grafikai munka:
Lósné Hüse Erzsébet



*Javított kiadás
Balmazújváros, 2018*

Egykori lakó(k)

Veres Péter (1897-1970) a Balmazújváros melletti Vókonya pusztán született január 6-án. „Szerelemgyerek vagyok. Ezt csak azért mondom meg, hogy tudjuk, mert eldönthetetlen ma még, sem a régi, sem az új lélektan nem állapította meg feltétlen bizonyossággal, hogy ennek mennyiben és milyen mértékben van az egész életre, de főleg a tehetségre és a jellemre kiható jelentősége. Azt, amit itt-ott mondtak, már a régi időkben is, hogy az ilyen emberből okvetlenül társadalomellenes egyéniség, tehát vagy rablóvezér vagy forradalmár, rendkívüli-erkölcstelen vagy rendkívül-erkölcsös ember lesz, azt, úgyhiszem, nem kell komolyan venni.” (Számadás, 1937).



Nyolc esztendőig élt ezen a tanyán édesanyjával és mostohaapjával, Nagy Józseffel. Élte a tanyasi gyermekek mindnapjait, végezte azokat a munkákat, melyeket a tanyákon nevelkedő gyerekek végeztek libapásztorkodástól a kondáskodásig. Nyolc évesen kisebb fordulatot vett az élete, mikor beke-rült az iskolába, a faluba. „Magányos tanyai gyerek, a vásott falusi fickók között.” Az olvasás hamar

legkedvesebb időtöltésévé vált, 9-10 évesen hordárkodást is vállalt a vasútállomáson, hogy megvehesse rendszeresen a Friss Újságot. Négy elemi-t végzett, szülei nem engedték továbbtanulni, hiszen szegénységük miatt a 11 éves fiukat is munkára kellett fogni. Mostohaapja mellett kezdett cselédeskedni a Balmazújváros határait bérlő uradalmakban. Pásztorkodtak. Mikor tizenhat éves lett beiratkozott a Földművelő Egyletbe, ahol megalapozta alpműveltségét a könyvtárának köszönhetően. 1913 májusában a vasútra került



pályamunkásnak.

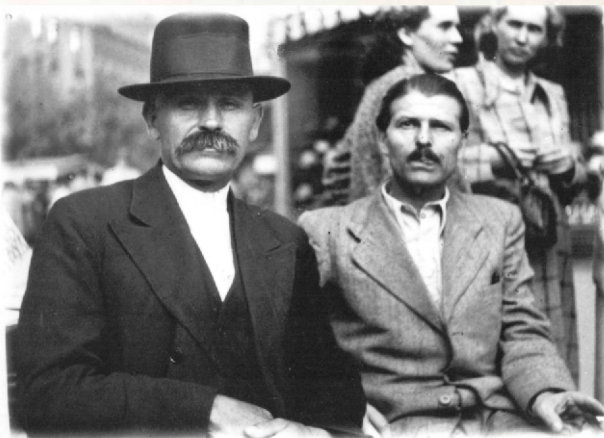
Munkásságát a paraszti élet, azon belül is a legszegényebbek körülményei, „kínládásai”, életformája ihlette. Prózai műveiben elsősorban az élete folyamán megélt történetek kerülnek elmesélésre meglehetősen nagy pontossággal, szociográfiai igényel. Mondhatjuk, az életét sodorta magával a történelem, hiszen minden jelentős eseménynek részese. 1914-től részt vett az agrárszocialista mozgalmakban. Az I. világháború idején katonáskodott az olasz fronton, telefonistaként. Megjárta a hadifogságot, hazatérésekor pedig a börtönt is. A büntetés letöltését követően mezei munkásként, és pályamunkásként kereste kenyerét. Első írása a Századunk című folyóiratban jelent meg, mely egy olvasói levél volt a parasztságról és a földkérdésről. Írásai 1930-tól jelentek meg rendszeresen a Népszava, Föld és Szabadság, Századunk, Korunk, Gondolat, A Mi Utunk, Válasz és a Kelet Népe hasábjain. Első jelentős műve Az Alföld parasztsága című szociográfiájának két fejezetét a Válasz közölte, majd 1936-ban meg is jelent. Ez a műve vont rá a Válasz című folyóirat körül csoportosuló népi írók - Erdei Ferenc, Féja Géza, Illyés Gyula, Kovács Imre - figyelmét. A háborúig folyamatosan



jelentek meg írásai, publicisztikái. A népi írók által összehívott balatonszárközi konferencia egyik szónoka 1943-ban.

A politika, tevékenységei miatt magával sodorta, ezért 1946-ban elköltözött Balmazújvárosra, ám a családja itt maradt. Későbbi élete során többször visszatért falujába, de munkája állandóan Budapesten tartotta. Politikai pályafutását követően újra visszatért az irodalomhoz, és 1950-ben a Próbatétel novellájáért, 1952-ben pedig a Pályamunkások című művéért átvehette a Kossuth díjat. Veres Péternek még életében több mint húsz kötete jelent meg, ebben volt több novella-, és verseskötet is.

1970-ben bekövetkezett haláláig Budapesten élt, és mindig elkötelezettje maradt a magyar parasztságnak, hiszen Ő maga is az volt a szó legnemesebb értelmében. Az életét,



munkásságát talán legjobban kifejező gondolata a következő:

„Mert az idő folyik, a világ sorja változik, császárok, királyok buknak, de a parasztsors körbejár: kisostorral kezdődik.”
(János és Julcsa, 1957)

Erre a gondolatra építettük kiállításunkat.

ségre jellemző, háromszobás - szoba, pitvar, kamra -, vályogfalú, nádtetejű lakóház, mely az 1850-es évek közepén épült. A Veres család 1913-ban vásárolta meg és egészen 1932-ig éltek benne.

Azt, hogy milyen is a ház - melyben egykor egy szegényparaszt lakott családjával - azt talán egykori lakója írhatja le leghitelesebben. „A ház, úgy benn a szobában és a pitvarban tűrhető jó állapotban volt. Még csak március vége van közben hónapok teltek el -, de hűsvét előtt már kimeszelte Bozsóné. Az ilyen öreg házakat már csak a gazdasszony keze tartja össze, ha valahol rés nyílik, lehull a tapasz, vagy meghasad a fal, azonnal jön a tapasztással és a meszeléssel. A ház mindig friss, fehér, a fal alja be van húzva késsel, a szoba földje fel van mázolva sárgával, és beszórva homokkal, egészen rendes kis háznak látszik
(János és Julcsa, 1957).

A kiállítás alapját az 1930-as évek végi '40-es évek eleji szegényparaszti élet körülményei, mindennapi élethelyzetei adják. Nagy szerencse, hogy Veres Péter, aki élt és alkotott ebben a házban,



A ház

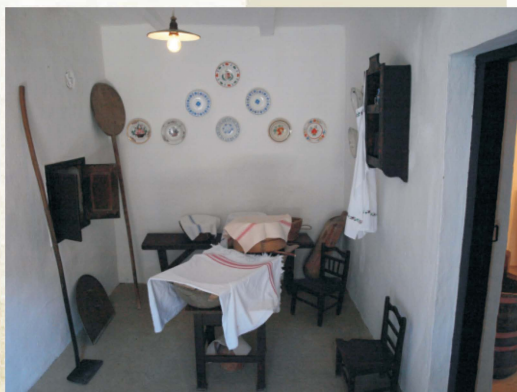


irodalmi munkásságának központi elemévé tette ennek az életnek a bemutatását, ezért nagy segítségünkre vannak a művei. Ezt figyelembe véve természetesnek tűnik, hogy megjelennek a kiállításban olyan „képek” a tárgyak nyelvén, amelyeket az író maga is megélt. Így például a kenyérsütés előkészületei (János és Julcsa), illetve a kiskondás levetett ruhája (Gyepsor, Kis kondás), vagy a folyamatosan használatban lévő bölcső (Az Alföld parasztsága). A kiállítás nem állít emléket Veres Péter teljes életművének, azt kívánjuk megmutatni, amit itt élt meg Balmazújvároson. A politika elszóltotta szülőfalujától. Életének politikai tevékenységével a fia, Veres István által fenntartott emlékszoba kiállítása foglalkozik Budapesten. (Budapest, II. ker. Gárdonyi Géza u. 60.)

A kiállítás hű maradt gondolatához:

"Mert ha valaha valaki, kritikus vagy irodalom-történész, azt keresi majd, ki vagyok, mi vagyok, a forrást itt keresse a Hortobágyzélén."

(Szülőházam,
„Hortobágy mellyéke”, 1968)



Péter Veres Memorial House, Balmazújváros

Péter Veres (1897-1970) was born in Vókonya puszta near Balmazújváros on January 6. „I'm a love-child. This I tell you, just to know, as it's undeterminable yet today, neither old, nor contemporary mental science could find out how much this fact affects, and what impact has on our whole life, particularly on talent and the importance for character. It should, I think so, not be taken seriously, what here and there was said even in the early days, that this kind of people certainly become antisocial, either a lead robber or a revolutionist, either excessively vicious or extraordinarily moral person.” („Számadás” 1937--.. 'Statement'..)



He lived with her mother and his stepfather, József Nagy on this homestead until the age of eight. As a child he lived the rural everyday life, he was doing the same jobs the children growing up in homesteads were doing, such as gooseherding and later pigherding. His life changed at the age of eight, when he started attending elementary school in the village.

„I was a lonely homesteader child among the naughty village chaps.” Reading soon became his most favorite pastime. At the age of 9-10 he took occasional porter jobs at the railway station

so he could buy regularly the periodical „Friss Újság” („'Fresh News'..).

He finished four classes in elementary school, but he had to quit, because his family was very poor, and the 11 year old child had to work.

He started to work for his stepfather as a domestic servant on the manors lying around the boundaries of Balmazújváros. They were herders. When he became 16, of course, like the other people in his village, he enrolled to the „Földmívelő Egylet” („'Farming Association'..), thus he could refine his education in it's library. He went to the railways in May of 1913 as a wayman.

His works was inspired by rural life, furthermore the poorest people, their style of living and misery. In his prose works he tells accurately, correspondently for a sociography, about his experiences and events he lived through during his life. We can say his life was drifted by history, since he was involved in all remarkable events of the 20th century. He took part in agrarian-socialist movements from 1914. Then he got enlisted in the army and was on telephone duty on the Italian Front during the First World War. He was taken as prisoner of



war, and after coming home was put in prison. After the end of his sentence he worked as a wayman, and field-hand.



His first writing, a reader's letter on peasantry and the Land-debate, was published in the periodical titled „Századunk” (..Our Century'..). His later writings were published regularly on papers and periodicals titled „Népszava” (..People's Voice'..), „Föld és Szabdság” (..Land and Freedom'..), „Századunk”, „Korunk” (..Our Age'..), „Gondolat” (..Notion'..), „A mi utunk” (..Our Way'..), „Válasz” (..Answer'..), „Kelet népe” (..People of the East'..) from 1930.

Two chapters of his first momentous piece, a sociography titled „Az alföld szabadsága” (..Freedom in the Plain'..) were published on „Válasz”, and additionally was issued as a whole in 1936. This attracted the attention of writers grouped around „Válasz”, Ferenc Erdei, Géza Féja, Gyula Illés, Imre Kovács. His writings and publications were issued continuously until the Second World War.

He was one of the speakers at the conference held in Balatonszárszó in 1943. He was driven with politics by his activity, therefore he moved from

Balmazújváros in 1946, but his family stayed here. He returned to his village many times later in his life, but work kept him in Budapest permanently. He resumed literature after his political career, and was awarded the Kossuth Prize, for the novel „Próbatétel” (..Probation'..) in 1950, and for the book titled „Pályamunkások” (..Waymen'..) in 1952. Later, yet in his life more than twenty of his works were published, some of them were books, novels, and a few books of rymes. He lived in Budapest until his death in 1970., and always remained committed to peasantry, as he was a peasant himself literally and by the magnificent meaning of the word. One of his notions could represent best his work and life:

„For time flows, world is changing in progression, emperors, kings fall, but the destiny of peasants circles round: begins with a cart-whip.”
(„János és Julcsa”, 1957)

We have built our exhibition around this thought.



Péter Veres Gedenkhaus In Balmazújváros

Ehemalige Einwohner

Peter Veres (1897-1970) ist auf der Pušta Vókonya, die liegt neben Balmazújváros in 6sten januar geboren. „*Ich bin Liebeskind. Ich sage es nur darum, daß wir wissen, denn es ist heutzutage noch nicht entscheidbar, wieviel und was für eine Rolle hat es für das ganze Leben und in erster Linie für die Begebung und den Charakter; diese Rolle erhebt weder die neue noch die alte Psychologie.*“

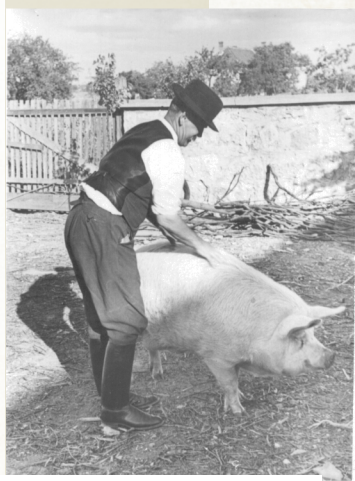
Er lebte auf diesem Bauernhof mit seiner Mutter und mit seinem Stievvater bis er 8 Jahre alt wurde. Er hat alltägliche Kindheit, er arbeitete so wie die meisten bauernhöflichen Kinder. Er war sowohl Gänsenhirt als auch Sauhirt. Als er 8 Jahre alt war, trat eine Wendung in seinem Leben ein, er begann die Schule ins Dorf. „*Ein einsames bauernhöfisches Kind unter die ungezogenen dörfischen Kerle.*“ Das Lesen wurde bald sein liebster Zeitvertreib. Als er

10 Jahre alt war, nahm er ihn die Arbeit an der Eisenbahn als Gepäckträger, um die Zeitung *Friss Újság* regelmässig kaufen zu können. Er verrichtete 4 Klassen in der Elementarschule.

Seine Eltern ließ ihn nicht weiterlernen, weil er wegen der Armut seiner Familie arbeiten mußte. Er began bei den Mieter der in der Grenze von Balmazújváros ligenden Herschaften neben seiner Stievvater als Landarbeiter zu arbeiten. Sie waren Hirten. Als er 16 Jahre alt war, wurde er natürlich wie die anderen in seinem Dorf- der Teilnehmer des Landarbeiters Vereines, er gründete hier seine Allgemeinbildung, dank für die Bibliothek des Vereines. Er wurde Bahnarbeiter in Mai 1913.

Seine Arbeiten wurden von den Bauerleben insbesondere von den armsten Bauern inspirierten. In seinen Arbeiten erzählte er mit großer Pünktlichkeit und soziographischen Anspruch solche Geschichten, die er während sein Leben erlebte. Sozusagen die Geschichte stürzte sein Leben, weil er an den bedeutendsten Ereignisse nahm teil. Er nahm an der agrarsozialistischen Bewegung teil. Im Ersten Weltkrieg diente er in der Armee als Funker an der italienischen Front. Er war in der Kriegsgefangenschaft und nach seiner Heimkehr im Gefängnis. Danach arbeitete er als Feldarbeiter und

Bahnarbeiter. Seine erste Schrift wurde in *Századunk* publiziert, die ein Leserbrief über die Bauerntum und die Erdfolge war. Seine Schriften wurden regelmässig in den folgenden Zeitschriften publiziert: *Népszava, Föld és Szabadság, Századunk, Korunk, Gondolat, A Mi Utunk, Kelet Népe*. Seine erste bedeutende Arbeit war eine Soziographie *Az Alföld*



Parasztása. Zwei Abschnitte aus der Arbeit wurden in *Válasz* publiziert. Später wurde die ganze Soziographie veröffentlicht. Diese Arbeit verwies die Volkschriftsteller zBs.: Ferenc Erdei, Géza Féja, Gyula Illyés, Imre Kovács, die sich um *Válasz* gruppierten. Seine Arbeite und Publizistik wurden bis dem Krieg fließend veröffentlicht. Er war einer der Sprecher der Konferenz in Balatonszárszó in 1943, die von den Volkschriftsteller zusammengerufen wurde. Die Ereignisse der Politik stürzte ihn, so er zog nach Budapest in 1946 um, aber seine Familie blieb in Balmazújváros. Später kehrte er mehrmals in seinem Dorf zurück, aber wegen seiner Arbeit mußte er immer in Budapest sein. Nach dem Schluss seiner politischen Karrier beschäftigte er sich wieder mit der Literatur. Er bekam die Kossuth-Preis zweimal, zum ersten mal für seine Novelle *Próbatétel* in 1950, dann in 1952 für seine Schrift *Pályamunkások*. Noch in seinem Leben wurden mehr als 20 Bänder von ihm veröffentlicht, unter anderem Novellebänder und Gedichtbänder.

Bis seinem Tod (1970) lebte er in Budapest, er war immer engagiert für die Bauerntum, denn er war auch ein Bauer, ins adligsten Sinn der Wort. Sein folgender Gedanke darstellt vielleicht am besten sein Leben und seine Arbeiterschaft:

„Denn die Zeit vergeht, die Welt ändert sich, die Könige fallen, aber das Bauernschicksal geht herum: es beginnt mit der Peitsche. (János, Julcsa, 1957)

Auf diesen Gedanke basierten wir unsere Ausstellung.

Veres Peter **Dom Pamięci Balmazujvaros**

„Jestem dzieckiem miłości” mówię to tylko dlatego, że do dzisiaj nie jest wyjaśnione w jakim stopniu ma to wpływ na życie człowieka, a szczególnie na jego talent. Dawniej się mówiło, że z takich dzieci będą albo osoby środowisko wzmacniające, albo przeciwnicy środowiska. Będą przeprowadzać reformy albo będą przeciwni, nie mówiąc już o talentach. Ale myślę, że nie trzeba tego brać zbyt poważnie”.

Veres Peter urodził się 6 stycznia 1897 r. na stepie Vokonya, niedaleko Balmazujvaros. Do 8 roku życia żył z mamą i ojczymem Nagy Józsefem Vokonyam. Dni mijały mu tak jak i innym dzieciom

mieszkającym na stepie w małym gospodarstwie. Prace przy domu, pasanie gęsi, to były codzienne obowiązkowe zajęcia. Swoboda, świeże powietrze i bieda. Życie jego zmieniło się od czasu, gdy zaczął chodzić do szkoły we wsi. „Osamotniony pastuch między dziećmi ze wsi”.

Czytanie książek stało się jego ulubionym zajęciem. Mając 9-10 lat nosił bagaże na dworcu, aby za zarobione pieniądze



kupić codziennie gazetę. Skończył cztery klasy szkoły podstawowej i rodzice nie pozwolili mu się dalej uczyć. W domu była bieda i potrzebny był ktoś do pracy z ojczyzną. W okolicach Balmazújváros jako pastuch zarabiał na życie. Mając 16 lat zapisał się do „Zespołu Rolniczego” i dzięki książkom w bibliotece, których bardzo dużo czytał nabywał coraz więcej wiedzy.



W 1913 roku podjął pracę jako kolejarz. W swojej literaturze wykorzystywał właśnie doświadczenia biedy, pracy i pokory. W prozie robił to z wielką dokładnością. W 1914 roku wziął udział w Powstaniu Agrosocjalistycznym. Brał udział we wszystkich znaczących wydarzeniach. Podczas I wojny światowej, na froncie włoskim był telegrafistą. Tam dostał się do niewoli. Po wyjściu z niewoli, po

powrocie do kraju został uwięziony. Po wyjściu na wolność szukał pracy i ponownie zatrudnił się jako kolejarz i tak zarabiał na chleb.

Pierwsze jego notatki ukazały się w gazecie o nazwie „Wiek” zatytułowane „Chłopsztwo i ziemia”. W 1930 r. regularnie ukazywały się jego artykuły w gazetach: „Słowo Narodu”, „Ziemia i wolność”, „Wiek”, „Myśli”. Pierwszą poważniejszą jego pracą jest socjografia „Chłopsztwo na nizinie”, którą wydano

w 1936 r. Tą pracą zwrócił na siebie uwagę pisarzy o podobnych zainteresowaniach, między innymi: Edrei Ferenc, Feja Geza, Illyes Gyula, Kovacs Imre. W swoich pracach nawiązywał do polityki i z tego powodu musiał opuścić Balmazújváros, ale bardzo często do niego powracał. Jego miejscem zamieszkania stał się Budapeszt. W 1950 roku wydano jego pierwszą nowelę „Próba”. W 1952 roku za nowelę „Kolejarze” dostał nagrodę Kossuta. Za jego życia ukazało się ponad 20 nowel i zbiorów wierszy. Resztę swojego życia spędził w Budapeszcie, ale całą duszą czuł się „chłopem”, bo przecież się nim urodził. Na własnej skórze zakosztował biedy, ciężkiej pracy i trudów życia. Zmarł w 1970 r.



A Veres Péter Emlékház állandó kiállítása megtekinthető:
Hétfő - Vasárnap 10.00 - 16.00 között
Jelentkezni a gondnoknál vagy előzetesen
az alábbi elérhetőségeken.

Címe:
4060 Balmazújváros, Kadarcs utca 6.

Múzeumpedagógiai foglalkozásokra előzetes bejelentkezés
az 52/821-555-ös telefon számon.

Gondnok:
Kórik Istvánné
4060 Balmazújváros, Kadarcs utca 5.
(a Veres Péter Emlékházzal szemben)

Elérhetőségeink:
www.semseykastely.hu
balmazkultur@gmail.com